

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kadınlara yönelik şiddetle mücadelede 6284 Sayılı Kanun'un doğru, etkin ve hızlı uygulanabilmesi için koruyucu ve önleyici tedbirlere ilişkin uygulama eğitiminin tüm kolluk personeline ve amirlerine zorunlu olarak verilmesi amacıyla 6284 Sayılı Kanun'da değişiklik yapılması hakkında kanun teklifim gerekçesi ile ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

DİLAN KUNT AYAN
Şanlıurfa Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İçişleri , Kadın Erkek Fırsat Eşitliği , Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 4-12-2024	Esas No: 2/2743

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LIĞI
0 3 Aralık 2024
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
0 3 Aralık 2024
No: 1540460

GENEL GEREKÇE

Aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddet toplumun en önemli sorunlarından biri olup, son zamanlarda giderek artan kadın cinayetleri, çocuk cinayetleri, şüpheli kadın ve çocuk ölümleri ile aile içi şiddet vakaları şiddetin mücadele edilmesi gereken sosyal ve politik bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı eril şiddet, kadınlar ve çocuklar açısından son yıllarda tehlikeli boyutlara ulaşmıştır.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun 2023 Yılı Raporuna göre; 315 kadın, kadın cinayetlerinde; 248 kadın ise şüpheli şekilde hayatını kaybetmiştir.¹ JinNews'in Şiddet Çetelesi'ne göre 2024 Yılı Ocak-Eylül ayları arasında; 349 kadın kadın cinayetlerinde; 190 kadın ise şüpheli şekilde hayatını kaybetmiştir.²

Kadınların şiddete karşı verdikleri yüzlerce yıllık hak, eşitlik ve özgürlük mücadelesi sonucunda çeşitli alanlarda elde ettikleri kazanımlarından biri olan yasal güvenceler, kadına yönelik şiddetle mücadelenin vazgeçilmez parçasıdır. Bu kapsamda, çok sayıda uluslararası ve ulusal çerçevede şiddete karşı koruyucu ve önleyici tedbirler içeren düzenlemeler ihdas edilmiştir. Uluslararası nitelikte düzenlemelerden biri "Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)" dir. Bu sözleşmeye Türkiye 1985 yılında taraf olmuştur. Sözleşmeyle kadınlara medeni durumlarına bakılmaksızın her alanda insan hakları ve temel özgürlüklerin tanınması, bu hak ve özgürlüklerin kullanılmasını engelleyen ayırım, mahrumiyet ve kısıtlamaların ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Uluslararası alanda yapılan önemli çalışmaların bir diğeri de 11 Mayıs 2011'de İstanbul'da imzalanan ve aynı yıl Türkiye tarafından da onaylanan "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)" dir. Bu sözleşme, Türkiye ve taraf olan devlet bakımından önemli bir mihenk taşı olup; kadınların her türlü şiddetten korunması, aile içi ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi, şiddet mağdurlarının korunması için uluslararası iş birliğinin güçlendirilmesi hedeflenmiştir.

Uluslararası sözleşmelerin ve toplumsal ihtiyaçların sonucu olarak ulusal mevzuatta da birtakım gelişmeler yaşanmıştır. Bunlardan en önemlisi, kadınların, çocukların, aile bireylerinin, aile bireyi sayılmasa da diğer kimselerin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin uğradığı veya uğrayabileceği şiddete karşı korunması amacıyla çıkartılan ve 20.03.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6284 Sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin

¹ Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2023 Yıllık Veri Raporu, <https://kadincinayetleriniurduracagiz.net/veriler/3088/2023-yillik-veri-raporu> (Son Erişim Tarihi: 22.10.2024)

² JinNews Şiddet Çetelesi, <https://jinnews.net/search?content=&cat=153&startDate=24%2F01%2F2024&endDate=24%2F10%2F2024> (Son Erişim Tarihi: 22.10.2024)

Önlenmesine Dair Kanun” dur. Bu Kanunda amaç, kapsam, alınabilecek koruyucu ve önleyici tedbirler ile kurumların yetki ve sorumlulukları ayrıntılı şekilde ele alınmıştır.

Türkiye’de yaşayan milyonlarca kadının itirazlarına rağmen, Türkiye ilk imzacısı olduğu İstanbul Sözleşmesi’nden Cumhurbaşkanı Kararnamesi’yle 20 Mart 2021 tarihinde çekilmiş, 1 Temmuz 2021 tarihi itibarıyla Türkiye’nin resmî olarak sözleşmeden çekilmesi sonuçlanmıştır. Buna bağlı olarak sözleşmenin ulusal mevzuata yansımaları olarak görülen 6284 sayılı yasanın da uygulamadaki etkisi azalmaya başlamış, var olan sorunların çözümünde yetersiz kaldığı görülmüştür.

6284 Sayılı Yasa’da öngörülen tedbirler, koruyucu ve önleyici tedbirler şeklinde ayrı ayrı maddelerde düzenlenmiştir. Koruyucu tedbirler, kanun kapsamında korumadan yararlanan kimselerle ilgili olup; önleyici tedbirler ise; şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunan kişilerle ilgili birtakım düzenlemelerdir. Kanun, tedbirlerin uygulanmasında kimlerin görevli olduğunu da belirtmiştir. Buna göre; hakimler, mülki amirler ve kolluk Kanun kapsamındaki tedbirlerin alınmasında ve uygulanmasında sorumludur.

6284 Sayılı Yasa geniş çerçevede tedbirler öngörmesine rağmen, uygulamada sıklıkla sorunlar, ihmaller ve eksikler yaşandığı, şiddete uğrayan kadınların ilgili şikayetleri ve başvuruları yapmalarına rağmen gerekli ve etkin korumadan faydalanamadıkları görülmektedir.

KCDP Yıllık Veri Raporları’na göre; 2021 yılında işlenen kadın cinayetlerinde öldürülen kadınların 33’ü, 2022 yılında 23’ü, 2023 yılında 28’i öldürüldükleri anda koruma tedbiri altındadır. Bu veriler de göstermektedir ki, kadınlar koruma tedbirleri almış olsa bile, bu tedbirler etkin şekilde uygulanmadığı, gerekli koruma sağlanmadığı ve faillelere dönük yeterli önleme tedbiri alınmadığı için öldürülmeye devam etmektedir.

Bir diğer temel sorun ise koruma tedbirlerini almakla yükümlü kolluk birimlerinde görev yapan bir kısım görevlilerin, yapılan şikâyet ve başvurulara karşı ihmal veya kasten işlem yapmamaları, tarafları barıştırmak, başvurucuyu vazgeçirmek veya ciddiye almamak ya da alınması gereken koruyucu ve önleyici tedbirleri almayarak görevlerini yerine getirmemeleridir. Ancak cinayet sonucu öldürülen kaç kadının koruma tedbirlerine başvurduğu veya şikâyetinde bulunup bulunmadığına dair bir veri kolluk, hakimlik veya savcılıklar tarafından tutulmadığı için öğrenilememektedir.

Anayasa Mahkemesi, eski eşi tarafından öldürülen akademisyen Serpil Erfindik’in öldürülmesine yönelik başvuru sonucunda, 29 Eylül 2021 yılında vermiş olduğu bir kararla³, ilk kez kadına yönelik şiddete ilişkin koruyucu ve önleyici tedbirlerin kamu görevlilerinin ihmali ile etkin olarak uygulanmaması sonucunda yaşam hakkı ihlalinin meydana geldiğini belirterek, kamu görevlilerinin yargılanmasına karar vermiştir. Bu karar kadın cinayetlerinin işlenmesinde, kamu görevlilerinin ve devletin sorumluluğuna dikkat çekmesi bakımından ve

³ “Etkin Koruma Olsaydı Serpil Bugün Yaşıyordu” isimli haber metni, 02.06.2024 tarihli Hürriyet Gazetesi, <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/hurriyet-pazar/etkin-koruma-olsaydi-serpil-bugun-yasiyordu-42471099>, (Son Erişim Tarihi: 23.10.2024)

aynı zamanda kadınların başvurduğu koruma tedbirlerinin reddedilmesinin sonuçlarını göstermesi bakımından oldukça önemlidir.

6284 Sayılı Yasa, mağdur veya başvuruyla genellikle ilk temas eden birim olan kolluk birimlerine tedbirlerin doğrudan alınması veya işlemlerin yönlendirilmesi bakımından geniş yetki, görev ve sorumluluklar yüklemektedir. Bu görev ve sorumlulukların yerine getirilmesi kolluk görevlilerinin, amirlerin ve en geniş anlamda idarenin sorumluluğundadır. Bu nedenlerle, başta kolluk görevlileri olmak üzere, hakimlerin ve mülki amirlerin kadına karşı şiddetle mücadelede etkin, hızlı ve kararlı tedbirler alabilmesi için gerekli eğitimleri almaları gerekmekte, teoride ve uygulamada şiddet mağduru bir kadınla iletişimden tutup, doğru tedbir kararlarının hassasiyetle ve özenle alınması ve ivedilikle uygulanması gerekmektedir.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da alınacak ve uygulanacak tedbirlerde görevli olarak kastedilen kolluk görevlileriyle ilgili aşağıdaki madde yer almaktadır:

“MADDE 11 – (1) Kolluk görevleri, kolluğun merkez ve taşra teşkilâtında bu Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar personel tarafından yerine getirilir.”

Kanunun öngördüğü koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması ve önlenmesi amacıyla çıkartılan 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nde, kolluk görevlileriyle ilgili kısım daha detaylı düzenlenmiştir. Yönetmeliğin 36. Maddesi aşağıdaki gibidir:

“MADDE 36- “Kolluk görevleri, kolluğun merkez ve taşra teşkilâtında Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar görevli tarafından yerine getirilir.

(2) Bu görevliler, özellikle çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış personel arasından belirlenir.”

Ancak iş yoğunluğu, personel azlığı ve çeşitli nedenlerle, 6284 sayılı yasayı uygulama bakımından yeterli birimlerin oluşturulamadığı, birimlere yeteri kadar personel belirlenmediği, belirlenen personelin ise “çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış personel arasından” seçilmediği tespit edilmiştir. Tüm bunların yanı sıra, kadına karşı şiddetle mücadelenin bütüncül bir yapısı olması nedeniyle şiddet vakalarına doğrudan müdahale eden veya edebilme ihtimali bulunan kolluktan, karakol ya da birimlerde ifade alan kolluğa kadar tüm kolluk görevlilerinin 6284 sayılı yasanın temel amaç, kapsam ve uygulama ilke ve usullerine hâkim olması gerekmektedir.

Kadına karşı her türlü şiddet oranının ve kadın cinayetlerinin bu denli yüksek olduğu bir ülkede, önlenebilir cinayetleri önlemek, faillerin cezasızlık algısını ortadan kaldırmak ve kadınları şiddete karşı güçlendirmek devletin asli görevleri arasındadır. Bu nedenle 6284 sayılı yasanın uygulama eğitimlerinin zorunlu, kapsamlı ve pratiğe dayalı olarak bütün kolluk personeline verilmesi için yasal düzenlemenin yapılması elzemdir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Kadına karşı şiddetle mücadelenin güçlendirilmesi, 6284 sayılı Kanunun öngördüğü tedbirlerin doğru, etkin, tam ve hızlı uygulanabilmesi için tüm kolluk personeline uzman kişiler tarafından “6284 Sayılı Kanun Uygulama Eğitimi” nin verilmesi zorunlu hale getirilmiştir.

Madde 2- Kanunda yapılan değişikliğin sonucu olarak ikincil mevzuatta değişiklik yapılmaktadır.

Madde 3- Yürürlük maddesidir.

Madde 4- Yürürlük maddesidir.

AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 11 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Birinci fıkrada düzenlenen özel eğitim programından ayrı olarak tüm kolluk personelinin, Bakanlık ile İçişleri Bakanlığınca yapılacak bir plan çerçevesinde bu Kanunun 1 inci maddesinde düzenlenen amaç, kapsam ve temel ilkeler doğrultusunda yürütülecek eğitim programlarına katılması zorunludur.”

MADDE 2- 6284 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“Kolluk görevlilerinin eğitimi ve ikincil mevzuat düzenlemeleri

GEÇİCİ MADDE 2- (1) 11 inci maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen eğitim programına ilişkin planlama ve bu planlamaya bağlı gerekli ikincil mevzuat düzenlemeleri, bu maddenin yayımı tarihini izleyen üç ay içinde tamamlanır.”

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.